



Samverkan för att förebygga ungdomsbrottslighet

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2011/12:171 Samverkan för att förebygga ungdomsbrottslighet samt en motion som väckts med anledning av propositionen.

Regeringen föreslår i propositionen att det införs en ny sekretessbrytande bestämmelse som innebär att en uppgift som rör en enskild som inte fyllt 21 år i vissa fall ska kunna lämnas från socialtjänsten till polisen utan hinder av sekretess. En uppgift ska få lämnas under förutsättning att det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet och uppgiften kan antas bidra till att förhindra detta samt att det med hänsyn till socialtjänstens planerade eller pågående insatser för den unge eller av andra särskilda skäl inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut. Den föreslagna bestämmelsen omfattar inte uppgifter som avser misstankar om att den unge har begått ett visst konkret brott. Sådana uppgifter ska även fortsättningsvis endast få lämnas under nu gällande förutsättningar.

Vidare föreslår regeringen att det klargörs under vilka förutsättningar polisen enligt polislagen tillfälligt får omhänderta den som kan antas vara under 18 år och som anträffas under förhållanden som uppenbarligen innebär en överhängande och allvarlig risk för den unges hälsa eller utveckling. Omständigheter som ska beaktas vid riskbedömningen är om det kan befaras att den unge kommer att utsättas för brott, involveras i brottslig verksamhet eller skadas genom något annat socialt nedbrytande beteende.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2013.

I betänkandet finns en reservation.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	6
Samverkan för att förebygga ungdomsbrottslighet	6
En ny sekretessbrytande bestämmelse vid samverkan mot ungdomsbrott	6
Tillfälligt omhändertagande av unga	8
Reservation	9
Samverkan för att förebygga ungdomsbrottslighet (SD)	9
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	11
Propositionen	11
Följdmotionen	11
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	12
<i>Bilaga 3</i>	
Socialutskottets yttrande	15

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Samverkan för att förebygga ungdomsbrottlighet

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i polislagen (1984:387),
2. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
3. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2011/12:171 punkterna 1–3 och avslår motion

2012/13:Ju1 av Margareta Larsson (SD).

Reservation (SD)

Stockholm den 20 november 2012

På justitieutskottets vägnar

Morgan Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Morgan Johansson (S), Johan Linander (C), Krister Hammarbergh (M), Kerstin Haglö (S), Ulrika Karlsson i Uppsala (M), Christer Adelsbo (S), Jan R Andersson (M), Elin Lundgren (S), Johan Pehrson (FP), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Patrick Reslow (M), Maria Ferm (MP), Caroline Szyber (KD), Lena Olsson (V), Anton Abele (M) och Margareta Larsson (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Den 16 april 1998 beslutade regeringen direktiv till en parlamentarisk kommitté med uppdrag att bl.a. göra en allmän översyn av sekretesslagen (dir. 1998:32). Kommittén skulle vidare bl.a. utreda frågan om samverkan mellan myndigheter och om vilka uppgifter socialtjänsten ska kunna lämna till polisen vid samarbete mot ungdomsbrottslighet. Kommittén, som antog namnet Offentlighets- och sekretesskommittén, behandlade bl.a. dessa frågor i sitt huvudbetänkande Ny sekretesslag (SOU 2003:99). Flera av de lagförslag som lämnades i denna del har genomförts genom propositionen Sekretessfrågor – Skyddade adresser, m.m. (prop. 2005/06:161, bet. 2005/06:KU35, rskr. 2005/06:336). Kommitténs förslag att socialtjänsten ska få lämna uppgifter om unga till polisen i brottsförebyggande syfte behandlades dock inte utan tas nu upp i detta lagstiftningsärende. Betänkandet har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig på Justitiedepartementet (dnr Ju2003/9737/L6).

Regeringen beslutade den 5 februari 2009 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå åtgärder för att förhindra att kriminella grupperingar etablerar sig i samhället (dir. 2009:8). Förslagen skulle syfta till att förhindra att de kriminella nätverken etablerade sig i samhället och utformas så att de tog sin utgångspunkt i det arbete som redan bedrevs. Utredningen antog namnet Utredningen mot kriminella grupperingar.

Utredningen överlämnade i mars 2010 betänkandet Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp (SOU 2010:15). I propositionen behandlar regeringen de lagförslag som lämnas i betänkandet. Betänkandet har remissbehandlats tillsammans med promemorian Effektiva insatser mot ungdomsbrottslighet (Ds 2010:9). En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig på Justitiedepartementet (dnr Ju2010/2161/KRIM).

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. Lagförslagen har granskats av Lagrådet.

Med anledning av propositionen har en motion väckts. Förslaget i motionen återges i bilaga 1.

Justitiekottet har gett socialutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och följdmotionen. Socialutskottet avgav den 6 november 2012 ett sådant yttrande. Yttrandet finns i bilaga 3.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag som syftar till att förebygga ungdomsbrottslighet.

Samverkan mellan polis och socialtjänst är av stor betydelse i arbetet med att förebygga ungdomsbrottslighet. Sekretessregleringen har upplevts som ett problem vid denna samverkan. Regeringen föreslår därför att det införs en ny sekretessbrytande bestämmelse som innebär att en uppgift som rör en enskild som inte fyllt 21 år i vissa fall ska kunna lämnas från socialtjänsten till polisen utan hinder av sekretess. En uppgift ska få lämnas under förutsättning att det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet och uppgiften kan antas bidra till att förhindra detta samt att det med hänsyn till socialtjänstens planerade eller pågående insatser för den unge eller av andra särskilda skäl inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut. Den föreslagna bestämmelsen omfattar inte uppgifter som avser misstankar om att den unge har begått ett visst konkret brott. Sådana uppgifter ska även fortsättningsvis endast få lämnas under nu gällande förutsättningar.

Vidare föreslår regeringen att det klargörs under vilka förutsättningar polisen enligt polislagen tillfälligt får omhänderta den som kan antas vara under 18 år och som anträffas under förhållanden som uppenbarligen innebär en överhängande och allvarlig risk för den unges hälsa eller utveckling. Omständigheter som ska beaktas vid riskbedömningen är om det kan befaras att den unge kommer att utsättas för brott, involveras i brottslig verksamhet eller skadas genom något annat socialt nedbrytande beteende.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2013.

Utskottets överväganden

Samverkan för att förebygga ungdomsbrottslighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag och avslår en motion om information mellan myndigheter.

Jämför reservation (SD).

En ny sekretessbrytande bestämmelse vid samverkan mot ungdomsbrott

Sekretessen på socialtjänstens område

Sekretessen inom socialtjänsten regleras i 26 kap. offentlighets- och sekretesslagen. Enligt 26 kap. 1 § gäller sekretess till skydd för uppgift om en enskilds personliga förhållanden. Sekretessen gäller enligt paragrafen med ett omvänt skaderekvisit, dvs. presumtionen är för sekretess. Uppgifter får därmed inte lämnas ut, om det inte står klart att uppgifterna kan röjas utan att den enskilde eller någon honom eller henne närstående lider men.

Inom den kommunala familjerådgivningen råder enligt 26 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen absolut sekretess för en uppgift som någon enskild har lämnat i förtroende eller som har inhämtats i samband med rådgivningen. Här finns inget krav på skada utan sekretessen gäller för alla uppgifter. Det innebär att sekretessen är strängare än den som gäller inom socialtjänsten.

Enligt 26 kap. 7 § gäller inte sekretessen i 26 kap. 1 § vissa beslut, t.ex. beslut om omhändertagande av en enskild och beslut om sluten ungdomsvård.

Offentlighets- och sekretesslagen gäller framförallt den offentliga verksamheten (se 2 kap. om lagens tillämpningsområde). För den som är eller har varit verksam inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som avser insatser enligt socialtjänstlagen föreskrivs i stället tystnadsplikt i 15 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453). I 15 kap. 2 § föreskrivs vidare tystnadsplikt för den som är eller har varit verksam inom enskild familjerådgivning. Tystnadsplikten innebär att personalen inte obehörigen får röja vad han eller hon i verksamheten har fått veta om en enskilds personliga förhållanden.

Bland annat mot bakgrund av att myndigheter har behov av att samverka med varandra finns det sekretessbrytande bestämmelser och bestämmelser om undantag från sekretess. Flera av dessa bestämmelser har samlats i 10 kap. offentlighets- och sekretesslagen. För en närmare beskrivning av dessa regler hänvisas till propositionen (s. 17–20).

Propositionen

Regeringen föreslår att socialtjänstsektessen inte ska hindra att en uppgift som rör en enskild som inte fyllt 21 år lämnas från en myndighet inom socialtjänsten till en polismyndighet, om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet och uppgiften kan antas bidra till att förhindra det och det med hänsyn till planerade eller pågående insatser för den unge eller av andra särskilda skäl inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut.

Uppgifter som avser misstankar om att den unge har begått ett visst konkret brott ska inte få lämnas ut med stöd av bestämmelsen.

Regeringen föreslår vidare att en hänvisning till den nya bestämmelsen införs i socialtjänstlagen.

Motionen

I motion 2012/13:Ju1 av Margareta Larsson (SD) begärs ett tillkännagivande om informationsutbyte mellan myndigheterna. Enligt motionären borde den föreslagna lagtexten förenklas på så sätt att det framgår att socialtjänsten alltid, oavsett omständigheter, ska lämna uppgifter till polismyndighet och åklagare när misstanke uppstår om brott och kriminalitet.

Socialutskottets yttrande

Socialutskottet konstaterar att den långtgående sekretessen inom socialtjänsten ibland har upplevts som ett problem när det gäller samarbetet mellan polisen och socialtjänsten. Samverkan mellan dessa myndigheter är emellertid enligt socialutskottet av stor betydelse i arbetet med att förebygga ungdomsbrottslighet. Det är viktigt att myndigheterna kan utbyta information med varandra, inte minst vid samverkan som rör ungdomar.

Socialutskottet anför att en av de viktigaste utgångspunkterna för socialtjänsten enligt 1 kap. 1 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453) är att verksamheten ska bygga på respekt för individens självbestämmande och integritet. För att förtroendet för socialtjänsten ska kunna upprätthållas är det enligt socialutskottet viktigt att nya sekretessbrytande bestämmelser i förhållande till polisen ligger i linje med de grundläggande förutsättningarna och målen för socialtjänstens verksamhet.

Socialutskottet delar regeringens bedömning att det är av stor betydelse för den enskilde att han eller hon kan känna sig förvissad om att utgångspunkten är att de uppgifter han eller hon lämnar till socialtjänsten inte blir kända för andra än de som handlägger det aktuella ärendet. Mot detta måste dock vägas möjligheten att avvärja att unga involveras i kriminalitet och på så sätt bidra till att skapa förutsättningar för en bättre framtid för dessa unga. En förbättrad samverkan mellan socialtjänst och polis i det förebyggande arbetet mot ungdomsbrott kan, om den ges rätt förutsättningar, leda till att unga hindras från att begå brott.

Mot denna bakgrund ställer sig socialutskottet bakom och välkomnar regeringens förslag om att socialtjänsten bör ha möjlighet att lämna uppgifter om unga till polismyndigheterna i brottsförebyggande syfte. Socialutskottet anser således att propositionen i dessa delar bör tillstyrkas och motion 2012/13:Ju1 (SD) avstyrkas.

Utskottets ställningstagande

Justitieutskottet ansluter sig till socialutskottets uppfattning att det är viktigt att nya sekretessbrytande bestämmelser i förhållande till polisen ligger i linje med de grundläggande förutsättningarna och målen för socialtjänstens verksamhet för att förtroendet för socialtjänsten ska kunna upprätthållas. Vidare instämmer justitieutskottet också i vad socialutskottet anför om att en förbättrad samverkan mellan socialtjänst och polis i det förebyggande arbetet mot ungdomsbrott kan, om den ges rätt förutsättningar, leda till att unga hindras från att begå brott. Enligt justitieutskottets uppfattning har lagförslaget fått en väl avvägd utformning. Sammanfattningsvis tillstyrker justitieutskottet propositionen i denna del. Riksdagen bör således anta lagförslagen och avslå motion 2012/13:Ju1 (SD).

Tillfälligt omhändertagande av unga

Propositionen

Regeringen föreslår i propositionen att det klargörs att polisen vid bedömningen av om en person under 18 år bör tas om hand enligt 12 § polislagen (1984:387) för att överlämnas till sina föräldrar eller någon annan vårdnadshavare eller till socialnämnden ska beakta om det kan befaras att den unge kan komma att utsättas för brott, involveras i brottslig verksamhet eller skadas genom något annat socialt nedbrytande beteende.

Utskottet ställningstagande

Enligt 12 § polislagen får någon som kan antas vara under 18 år och som anträffas under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för hans hälsa eller utveckling, tas om hand av en polisman. Den omhändertagne ska skyndsamt överlämnas till sina föräldrar eller någon annan vårdnadshavare eller till socialnämnden.

Möjligheten att kunna omhänderta unga i riskfyllda situationer är enligt utskottet ett viktigt verktyg för att skydda unga. Enligt Utredningen mot kriminella grupperingar synes det föreligga en viss osäkerhet om när 12 § polislagen kan tillämpas. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det inte är tillfredsställande att det finns en sådan osäkerhet. Bestämmelsen bör därför kompletteras med en uppräknning av omständigheter som ska beaktas vid omhändertaganden med stöd av paragrafen. Enligt utskottets uppfattning är regeringens förslag även i denna del väl avvägt. Riksdagen bör anta lagförslaget.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation.

Samverkan för att förebygga ungdomsbrottslighet (SD)

av Margareta Larsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i polislagen (1984:387),
2. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
3. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2011/12:171 punkterna 1–3 och motion

2012/13:Ju1 av Margareta Larsson (SD).

Ställningstagande

Regeringen har föreslagit en ny sekretessbrytande bestämmelse för att underlätta samverkan mellan polisen och socialtjänsten. Enligt min mening går regeringen alltför försiktig fram med sitt förslag och gör inte tillräckligt för att underlätta tillämpningen för myndigheter.

Sekretesslagen har som syfte att upprätthålla den enskildes förtroende för myndigheters verksamhet, och dessas behov av uppgifter ska vägas mot de intressen som sekretessen ska värna. Jag anser att det kan ifrågasättas om socialtjänsten trots dessa försiktighetsåtgärder har ett så brett förtroende bland unga brottslingar att sekretesslagen fullt ut kan försvaras. Med tanke på de problem som upplevs med sekretessen mellan myndigheter i det brottsförebyggande arbetet väger, enligt min mening, allmänhetens trygghet tyngre än ungdomsbrottslingens möjliga förtroende för socialtjänstens verksamheter. Socialtjänsten ska därför inte ha ett brottsutredningsuppdrag utan ska i stället delge polisen uppgifter som möjliggör ett effektivt utredningsarbete. Detta gäller samtliga uppgifter som kan ha betydelse för kommande, pågående och begångna brott. Frågan borde egentligen inte vara under vilka omständigheter som socialtjänsten får lämna ut uppgifter utan vilket ansvar som ska utdömas om socialtjänsten inte lämnar ut uppgifter.

Mot denna bakgrund föreslår jag en förenkling av lagtexten där det klart framgår att myndigheten alltid, oavsett omständigheter, ska lämna uppgifter till polismyndighet och åklagare när uppgifter rör eller misstanke uppstår kring brott och kriminalitet.

Regeringen bör så snart som möjligt återkomma med förslag i enlighet med vad jag angett ovan. I avvaktan på det tillstyrker jag propositionen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2011/12:171 Samverkan för att förebygga ungdomsbrottslighet:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453).

Följdmotionen

2012/13:Ju1 av Margareta Larsson (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om informationsutbyte mellan myndigheterna.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)

Härigenom föreskrivs att 12 § polislagen (1984:387) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Anträffas någon, som kan antas vara under arton år, under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för hans hälsa eller utveckling, får han tas om hand av en polisman för att genom dennes försorg skyndsamt överlämnas till sina föräldrar eller någon annan vårdnadshavare eller till socialnämnden.

Föreslagen lydelse

12 §¹

Om någon som kan antas vara under arton år anträffas under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för hans eller hennes hälsa eller utveckling, får han eller hon tas om hand av en polisman för att genom dennes försorg skyndsamt överlämnas till sina föräldrar eller någon annan vårdnadshavare eller till socialnämnden. Vid bedömningen av risken för den unges hälsa eller utveckling ska det beaktas om man kan befara att den unge kan komma att utsättas för brott, involveras i brottslig verksamhet eller skadas genom något annat socialt nedbrytande beteende.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

¹ Senaste lydelse 1991:140.

2 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att det i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska införas en ny paragraf, 10 kap. 18 a §, samt närmast före 10 kap. 18 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

Förebyggande av brott

18 a §

Sekretessen enligt 26 kap. 1 § hindrar inte att en uppgift som rör en enskild som inte fyllt tjugooett år lämnas till en polismyndighet, om

1. det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet,

2. uppgiften kan antas bidra till att förhindra det, och

3. det med hänsyn till planerade eller pågående insatser för den unge eller av andra särskilda skäl inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut.

En uppgift som angår misstanke om ett begånget brott får dock lämnas endast under de förutsättningar som i övrigt anges i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

3 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 10 § socialtjänstlagen (2001:453) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

10 §²

Av 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) framgår att socialnämnden utan hinder av sekretess kan polisanmäla brott som hindrar nämndens verksamhet. Av 10 kap. 21–23 §§ samma lag följer att sekretess även i vissa andra fall inte hindrar att uppgifter som angår misstanke om brott lämnas till en åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet. Detsamma gäller enligt 10 kap. 19 § samma lag uppgifter som behövs för att förhindra ett förestående eller avbryta ett pågående brott som avses i den paragrafen.

Av 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) framgår att socialnämnden utan hinder av sekretess kan polisanmäla brott som hindrar nämndens verksamhet. Av 10 kap. 21–23 §§ samma lag följer att sekretess även i vissa andra fall inte hindrar att uppgifter som angår misstanke om brott lämnas till en åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har *till uppgift* att ingripa mot brottet. Detsamma gäller enligt 10 kap. 19 § samma lag uppgifter som behövs för att förhindra ett förestående eller avbryta ett pågående brott som avses i den paragrafen. *Av 10 kap. 18 a § samma lag framgår att sekretess inte heller hindrar att en uppgift som rör en enskild som inte har fyllt tjuogoett år lämnas till en polismyndighet i brottsförebyggande syfte under vissa angivna förutsättningar.*

Från socialtjänsten ska utan hinder av sekretess lämnas

1. uppgifter om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem, om uppgifterna för särskilt fall begärs av en domstol, åklagarmyndighet, polismyndighet, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket,

2. uppgifter om en studerande som behövs för prövning av ett ärende om att avskilja denne från högskoleutbildning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

² Senaste lydelse 2009:496.

BILAGA 3

Socialutskottets yttrande 2012/13:SoU2y

Samverkan för att förebygga ungdomsbrottslighet

Till justitieutskottet

Justitieutskottet beslutade den 18 oktober 2012 att ge socialutskottet möjlighet att yttra sig över proposition 2011/12:171 Samverkan för att förebygga ungdomsbrottslighet samt motion 2012/13:Ju1 i de delar som berör socialutskottets beredningsområde.

Socialutskottet begränsar yttrandet till att avse avsnitten 5 och 6 i propositionen samt de frågor som tas upp i motionen.

Socialutskottet anser att propositionen i dessa delar bör tillstyrkas och motionen avstyrkas.

I yttrandet finns en avvikande mening.

Utskottets överväganden

Propositionen

Regeringen lämnar i propositionen förslag som syftar till att förebygga ungdomsbrottslighet. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att det införs en ny sekretessbrytande bestämmelse (se förslagen till 10 kap. 18 a § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400] och 12 kap. 10 § socialtjänstlagen [2001:453]) som innebär att en uppgift som rör en enskild som inte fyllt 21 år i vissa fall ska kunna lämnas från socialtjänsten till polisen utan hinder av sekretess. En uppgift ska få lämnas under förutsättning att det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet och uppgiften kan antas bidra till att förhindra detta samt att det med hänsyn till socialtjänstens planerade eller pågående insatser för den unge eller av andra särskilda skäl inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut. Uppgifter får lämnas ut både på eget initiativ och på begäran av polis.

Formuleringen ”uppgift som rör en enskild” i förslaget innebär att även uppgifter som avser andra personer än den underårige får lämnas ut om uppgifterna rör den unge, exempelvis uppgifter om vilka som tillhör den unges familj eller bekantskapskrets. Sådana uppgifter får dock endast lämnas ut om övriga förutsättningar i paragrafen är uppfyllda.

För att ett utlämnande ska få ske krävs det – enligt förslaget – att det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet. En sådan riskbedömning ska göras i varje enskilt fall. Det måste finnas konkreta omständigheter som motiverar bedömningen att det föreligger en risk för att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet. Det behöver inte röra sig om misstankar om viss närmare angiven brottslighet. Det är tillräckligt att det med hänsyn till samtliga omständigheter bedöms finnas en risk som varken är obetydlig eller avlägsen att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet. Av särskild betydelse för bedömningen är om den unge tidigare har begått brott, om han eller hon umgås med kriminellt belastade personer eller vistas i sådan miljö att det finns risk att han eller hon hemfaller åt kriminalitet. I fråga om tidigare brottslighet är det enligt regeringen ibland uppenbart att det finns en risk för återfall medan riskbedömningen i andra fall är mer vanskelig och kan kräva fler övriga omständigheter som underbygger bedömningen. Uttrycket ”utöva brottslig verksamhet” används eftersom bestämmelsen har ett brottsförebyggande syfte och risken inte behöver kopplas till vissa konkreta brott.

Enligt regeringens förslag krävs det vidare att uppgiften kan antas bidra till att förhindra att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet. Det krävs inte att uppgiften isolerad kan antas leda till att förebygga att den unge begår brott, utan det är tillräckligt att den tillsammans med andra

omständigheter kan antas bidra till önskad effekt. Exempel på uppgifter som skulle kunna vara aktuella är sådana som hjälper polisen att komma i kontakt med den unge eller att vara närvarande vid tillfällen som den unge upplever som olämpliga för att förebygga att brott begås. Det kan t.ex. vara fråga om uppgifter om adresser, arbetsplatser och skolor eller om vilka personer den unge umgås med.

En ytterligare förutsättning för utlämnande enligt förslaget är att ett utlämnande av uppgifter med hänsyn till planerade eller pågående insatser för den unge eller av andra särskilda skäl inte bedöms vara olämpligt. Det som avses med planerade eller pågående insatser är de situationer där ett utlämnande skulle försvåra socialtjänstens arbete med den unge. Andra särskilda skäl kan exempelvis vara att det bedöms som olämpligt att vidarebefordra en uppgift till polisen som den unge har lämnat i förtroende.

Den föreslagna bestämmelsen omfattar inte uppgifter som avser misstankar om att den unge har begått ett visst konkret brott. Sådana uppgifter ska även fortsättningsvis endast få lämnas under nu gällande förutsättningar.

Vidare föreslår regeringen i propositionen att det klargörs under vilka förutsättningar polisen enligt polislagen (1984:387) tillfälligt får omhänderta den som kan antas vara under 18 år och som anträffas under förhållanden som uppenbarligen innebär en överhängande och allvarlig risk för den unges hälsa eller utveckling.

Ändringarna, som görs i polislagen (1984:387), offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) samt socialtjänstlagen (2001:453), föreslås träda i kraft den 1 januari 2013.

Motionen

I följdmotion 2012/13:Ju1 av Margareta Larsson (SD) begärs ett tillkännagivande om informationsutbyte mellan myndigheterna. Motionären anser att regeringen går alltför försiktigt fram med sitt förslag till lagändring och inte gör tillräckligt för att underlätta tillämpningen för myndigheter. Motionären föreslår därför en förenkling av lagtexten där det klart framgår att myndigheten alltid, oavsett omständigheter, ska lämna uppgifter till polismyndighet och åklagare när uppgifter rör eller misstanke uppstår kring brott och kriminalitet.

Socialutskottets ställningstagande

Socialutskottet konstaterar att den långtgående sekretessen inom socialtjänsten ibland har upplevts som ett problem när det gäller samarbetet mellan polisen och socialtjänsten. Samverkan mellan dessa myndigheter är emellertid enligt socialutskottet av stor betydelse i arbetet med att förebygga ungdomsbrottslighet. Det är viktigt att myndigheterna kan utbyta information med varandra, inte minst vid samverkan som rör ungdomar.

En av de viktigaste utgångspunkterna för socialtjänsten är enligt 1 kap. 1 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453) att verksamheten ska bygga på respekt för individens självbestämmande och integritet. För att förtroendet för socialtjänsten ska kunna upprätthållas är det enligt socialutskottet viktigt att nya sekretessbrytande bestämmelser i förhållande till polisen ligger i linje med de grundläggande förutsättningarna och målen för socialtjänstens verksamhet.

Socialutskottet delar regeringens bedömning att det är av stor betydelse för den enskilde att han eller hon kan känna sig förvissad om att utgångspunkten är att de uppgifter han eller hon lämnar till socialtjänsten inte blir kända för andra än de som handlägger det aktuella ärendet. Mot detta måste dock vägas möjligheten att avvärja att unga involveras i kriminalitet och på så sätt bidra till att skapa förutsättningar för en bättre framtid för dessa unga. En förbättrad samverkan mellan socialtjänst och polis i det förebyggande arbetet mot ungdomsbrott kan, om det ges rätt förutsättningar, leda till att unga hindras från att begå brott.

Mot denna bakgrund ställer sig socialutskottet bakom och välkomnar regeringens förslag om att socialtjänsten bör ha möjlighet att lämna uppgifter om unga till polismyndigheterna i brottsförebyggande syfte.

Socialutskottet anser således att propositionen i dessa delar bör tillstyrkas och motion 2012/13:Ju1 avstyrkas.

Stockholm den 6 november 2012

På socialutskottets vägnar

Anders W Jonsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders W Jonsson (C), Lena Hallengren (S), Saila Quicklund (M), Margareta B Kjellin (M), Christer Engelhardt (S), Helena Bouveng (M), Isabella Jernbeck (M), Maria Lundqvist-Brömster (FP), Catharina Bråkenhielm (S), Gunnar Sandberg (S), Agneta Luttröpp (MP), Anders Andersson (KD), Per Ramhorn (SD), Meeri Wasberg (S), Kurt Kvarnström (S) och Solveig Zander (C).

Avvikande mening

Samverkan för att förebygga ungdomsbrottlighet (SD)

Per Ramhorn (SD) anför:

Regeringen har föreslagit en ny sekretessbrytande bestämmelse för att underlätta samverkan mellan polisen och socialtjänsten. Enligt min mening går regeringen alltför försiktig fram med sitt förslag och gör inte tillräckligt för att underlätta tillämpningen för myndigheter.

Sekretesslagen har som syfte att upprätthålla den enskildes förtroende för myndigheters verksamhet, och dessas behov av uppgifter ska vägas mot de intressen som sekretessen ska värna. Jag anser att det kan ifrågasättas om socialtjänsten trots dessa försiktighetsåtgärder har ett så brett förtroende bland unga brottslingar att sekretesslagen fullt ut kan försvaras. Med tanke på de problem som upplevs med sekretessen mellan myndigheter i det brottsförebyggande arbetet väger, enligt min mening, allmänhetens trygghet tyngre än ungdomsbrottslingens möjliga förtroende för socialtjänstens verksamheter. Socialtjänsten ska därför inte ha ett brottsutredningsuppdrag utan ska i stället delge polisen uppgifter som möjliggör ett effektivt utredningsarbete. Detta gäller samtliga uppgifter som kan ha betydelse för kommande, pågående och begångna brott. Frågan borde egentligen inte vara under vilka omständigheter som socialtjänsten får lämna ut uppgifter utan vilket ansvar som ska utdömas om socialtjänsten inte lämnar ut uppgifter.

Mot denna bakgrund föreslår jag en förenkling av lagtexten där det klart framgår att myndigheten alltid, oavsett omständigheter, ska lämna uppgifter till polismyndighet och åklagare när uppgifter rör eller misstanke uppstår kring brott och kriminalitet.

Med det anförda anser jag att motion 2012/13:Ju1 (SD) bör tillstyrkas.